

Rapportage archeologisch onderzoek Nederweert-Kerkstraat 58- Sjeeshuis (1984)

ALFONS BRUEKERS

Voorwoord

Deze publicatie is een uitgave van de Stichting Regionaal Archeologisch Bodemonderzoek te Nederweert (STRABO), die zich ten doel stelt oud(-er) archeologisch onderzoeks- en vondstenmateriaal te documenteren en te ontsluiten voor wetenschappelijk onderzoek en algemeen publiek.

Overname van deze rapportage gedeeltelijk of geheel, via welk medium dan ook, is zonder bronvermelding niet toegestaan.

Alfons Bruekers

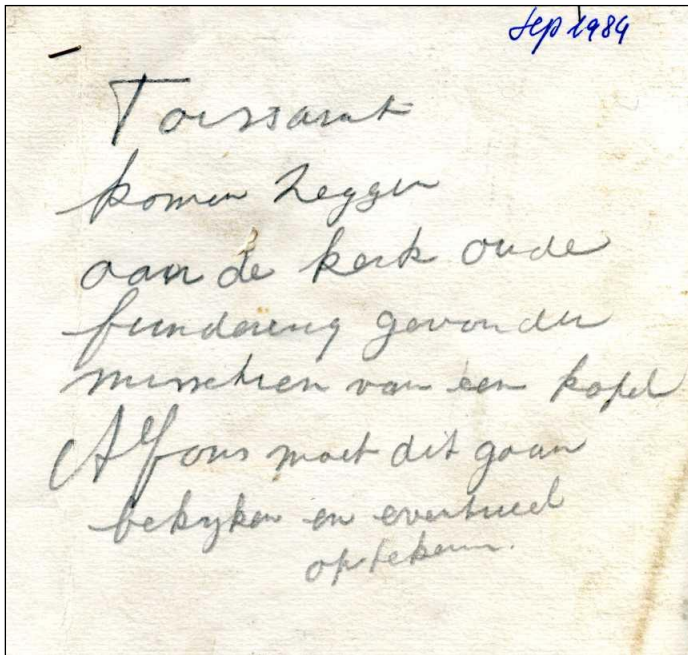
STRABO | Stichting Regionaal Archeologisch BodemOnderzoek
Kreijel 4
6035 SG OSPEL

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
1. Inleiding	4
2. Archeologisch onderzoek	5
3. Bronnenonderzoek	9
4. Toegift	15
5. Conclusies	16
<u>Bijlagen</u>	
1. Opgravingstekeningen	17

1. Inleiding

In september 1984 werd op het plein ten noorden van de St. Lambertustoren van Nederweert een gietijzeren waterpomp in historiserende stijl geplaatst. Door medewerkers van de gemeente werd ter plaatse graafwerk verricht voor de aanleg van aan- en afvoerleidingen. Daarbij werden funderingssporen aangetroffen die in eerste instantie werden toegeschreven aan een 'kapel'. Het hoofd van de afdeling Gemeentewerken, dhr. Frank Tossaint, gaf via mijn vader een summier bericht door en in de avond van 13 september 1984 heb ik ter plaatse waarnemingen verricht en vastgelegd.

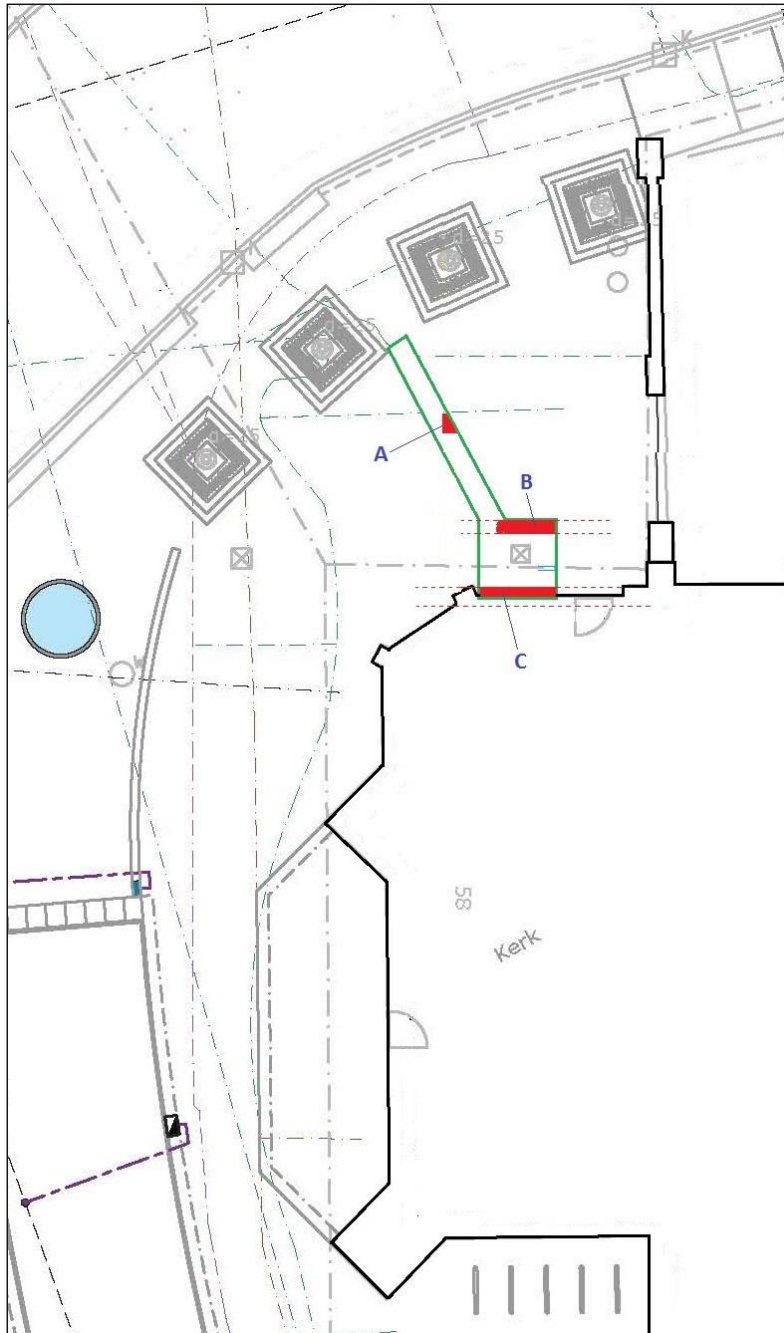

— Sep 1984
Tossaint
komen zeggen
aan de kerk oude
fundering gevonden
muren van een kapel
Alfons moet dit gaan
bekijken en eventueel
optekenen.

Figuur 1. Telefoonbericht van dhr. Tossaint van de gemeente Nederweert aan Alfons Bruekers.

2. Archeologisch onderzoek

In de avond van donderdag 13 september 1984 werd de locatie bezocht. Het aangetroffen beeld was als volgt: pal tegen de noordzijde van de dagkapel, op de kop van de noordbeuk van de kerk, was de tegelbestrating verwijderd en een gat van 1,50 x 1,00 m gegraven, met een diepte van ca. 0,50 m beneden maaiveld. Vanuit dit gegraven gat was een één-spadebrede leidingsleuf gegraven van enkele meters lengte in NNW-richting.

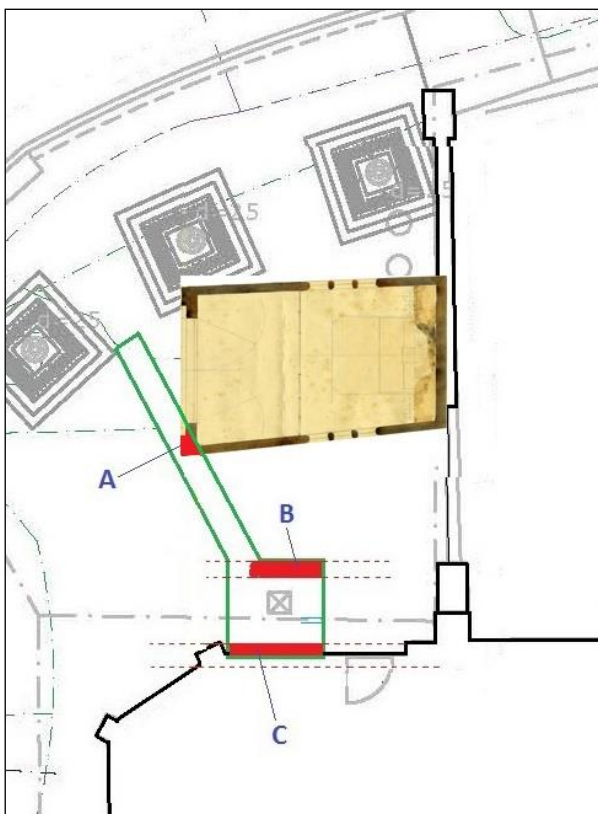
Figuur 2. Situering van de waarnemingen. Zwarte lijnen: contour van kerk en toren. Groene contour: opgravingsleuf. Rode lijnen: aangetroffen oude funderingssporen. Nota bene: de kaartondergrond representeert de situatie in 2014, niet die van ten tijde van de waarnemingen in 1984. Het noorden ligt aan de bovenzijde van de tekening. Ondergrond: gemeente Nederweert en firma Brouwers Adviesbureau.

Fig. 3. Deels verwijderde zinkput, met zwarte humeuze vulling op de bodem. Gefotografeerd naar het oosten. Foto: Alfons Bruekers.

Waarnemingen in de leidingsleuf

Op ongeveer 4,00 m afstand ten noorden van de kapel werd in de sleuf een compacte massa baksteen en mortel aangetroffen. Deze was ernstig ontzet maar nog enigszins herkenbaar als het einde, of hoek, van een fundering (fig. 4, A). Het sleufdeel ten noorden hiervan (dus verder verwijderd van de kerk) bevatte een sterk geroerde vulling met menselijke skeletresten en stukjes baksteenpuin. De skeletresten hangen samen met de begraafplaats van de St. Lambertuskerk die zich vroeger tot deze zone uitstreckte.

Figuur 4. Waargenomen sporen in rood. De subrecente muurresten van een zinkput (met als hart het markerings-teken [X]) zijn vanwege het overzicht weggelaten. De vergeelde rechthoek is een plattegrond van het sjeeshuis uit 1938.

Figuur 5. Hoekfragment van een fundering, halverwege de leidingsleuf. Foto: Alfons Bruekers.

Waarnemingen in het rechthoekige gat

Het rechthoekige gat was gegraven op de plaats van een subrecente zinkput voor de afvoer van vervuild water naar het riool. Delen van die zinkput waren reeds verwijderd, maar de noordelijke, halfsteense putwand was nog gedeeltelijk intact. De zuidzijde van de put bestond uit een oude stevige fundering van de dagkapel (figuur 4, C). Het oostelijke en westelijke deel van de zinkput waren reeds verwijderd. De bodem bestond uit gladgestreken vloertje van kalkmortel, dat bij de aansluiting op de wanden licht concaaf aansloot op die muurtjes en zo een hermetische aansluiting maakte. Vanaf de westzijde was nog een afvoerbuis met middellijn van 6 cm zichtbaar, die uitmondde in de zinkput. De vulling van de zinkput bestond uit een sterk humeuze donkere homogene vulling, ongetwijfeld veroorzaakt door jarenlang bezinksel uit de put.

Figuur 6. De zuidzijde van de zinkput werd begrensd door een oude fundering (C) onder de muur van de dagkapel uit 1902. Foto: Alfons Bruekers.

Ten noorden van de noordelijke wand van de zinkput, en met een tussenruimte van ca. 25 cm daarvan gescheiden, bevond zich een in kalkmortel gemetselde steense fundering (fig. 4, B). Deze was plaatselijk doorbroken voor de recente aanleg van de leidingsleuf en de aansluiting daarvan op de zinkput. De bovenzijde van de fundering bevond zich op slechts op 20 cm diepte beneden het betegelde loopvlak. De vorm en patina van de bakstenen waren van een eeuwenoud karakter. Opmerkelijk was dat de steens muur in feite uit twee halfsteense muren bestond, zonder onderling verband 'koud' tegen elkaar geplaatst met kalkmortel. Het zichtbare gedeelte ervan bestond alleen maar uit strekstenen en deze waren in regelmatig verband 'schoon' gemetseld. Er werden geen (dateerbare) vondsten gedaan.

Figuur 7. Links een oudere fundering (B), rechts de muur van de zinkput.

Figuur 8. Aanzicht van de fundering B, in schoonmetselwerk, strekken en regelmatig verband. Foto's: Alfons Bruekers.

3. Bronnenonderzoek

Tegen de noordwesthoek van de noordbeuk van de St. Lambertuskerk stond het zogenaamde Sjeeshuis, een garage voor de stalling van een rijtuig voor de geestelijkheid van de St. Lambertusparochie. Die sjees werd gebruikt door de priesters bij het toedienen van sacramenten aan zieken en het 'bedienen' van een stervende. Vanwege de grote uitgestrektheid van de gemeente Nederweert en het vaak spoedeisende karakter van de toediening van de laatste sacramenten, werd gebruik gemaakt van dit vervoer. Een gedetailleerde beschrijving van dit ritueel is gepubliceerd door Fons Vossen (die consequent over sees spreekt ipv sjees):

'Als iemand erg 'versleten' of langdurig ziek was, kwam de geestelijkheid eenmaal per maand de heilige communie aan huis brengen, met de sees. Die sees stond in het zogenaamde seeshuisje aan de noordzijde van de kerk. Voor het rondbrengen van de communie spande Janke Bongers, die verderop in de Kerkstraat woonde, steeds zijn paard in. In de sees zaten dan Jan Bongers, de geestelijke en een misdienaar die een bel hanteerde. Vóór de sees liep een zoon of buurjongen van de zieke als gids, met een brandende lantaarn in zijn hand. Aangekomen op de plek van bestemming, stond daar dan weer een andere jongen klaar om te gidsen naar de volgende zieke. Overal waar de sees passeerde, knielden de mensen, ongeacht of dat in de slijk of in het zand was. In de loop van de jaren '30 kwam de fiets in zwang en raakte de sees voor dit doel in onbruik. In tegenstelling tot de bedieningen van de stervende. Daarvoor werd de sees nog tot ongeveer 1940 gebruikt. Als er iemand bediend moest worden, galoppeerde een buurjongen naar de Kerkstraat om de 'priester van de week' te waarschuwen, de sees in te spannen en de geestelijke naar het huis van de zieke te brengen'.

[Bron: Fons Vossen, 'Aod Nieëwiert', rubriek in Weekblad voor Nederweert, 29 mei 1980 e.v.. Transcriptie vanuit Nederweertse dialect in het Nederlands. Archief SGN].

Wikipedia:

Een sjees is een lichte, door paarden voortgetrokken kar voor het vervoer van personen.

Het woord sjees is een Nederlandse verbastering van het Franse woord *chaise* (stoel).

Het bijzondere van een sjees ten opzichte van een gewone boerenkar is dat de personenbak van de sjees is opgehangen met leren riemen. Een sjees kan al dan niet voorzien zijn van een neerklapbare overkapping.

Figuur 9. Vermelding van sjees in wikipedia.

De oudste – zij het nog indirecte - vermeldingen van een bijgebouw van het kerkgebouw dateert uit 1741. Hoewel daarbij geen nadere plaatsaanduiding wordt genoemd, kunnen we op basis van extrapolatie uit andere bronnen met zekerheid vaststellen dat het hier gaat om het sjeeshuis. De bron uit 1739 is een kerkmeestersrekening en noemt inkomsten uit de verkoop van raderen en bomen '*uijt 't oudt seesken*'. Blijkbaar was de oude sjees aan vervanging toe. In dezelfde rekening staat de verkoop van het leer en houtwerk aan Jan Michiels, voor 5 gulden en 10 stuiver. Het leer zal samenhangen met de ophanging van de personenbak.

Twee jaar later, in 1741 dus, wordt in dezelfde kerkmeestersrekening een verwijzing naar het eigenlijke gebouwtje gemaakt. Genoemd wordt de aanschaf van een zestal planken ter

vervaardiging van een deur *'aen het huijske waer de sees onder staet'*. Dit is dus de expliciete vermelding van een gebouw of stalling voor de kerkelijke sjees.

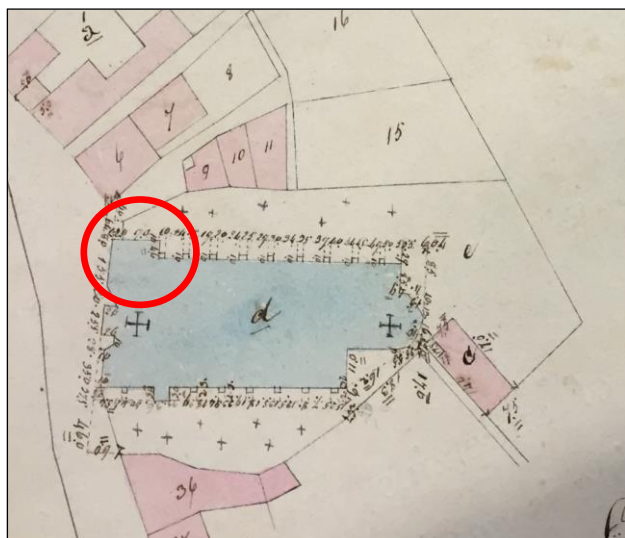
[Bron: GAW APN 239 kerkmeestersrekening 1728-1741]

Uit het feit dat in de jaren 1739 de oude sjees werd verkocht en het huisje werd gerepareerd of vernieuwd, kunnen we afleiden dat er al een langere traditie van het bestaan van zo'n gebouwtje moet zijn geweest. De latere wederwaardigheden zijn wat onduidelijk. Wel is er een beschrijving van het gebruik uit die tijd waarin we de door Fons Vossen in 1980 gepubliceerde herinneringen in herkennen. Bij de kerkvisitatie door de bisschop van Roermond werd de koster, die tevens priester was, berispt. Hij vertelde namelijk dat het in Nederweert de gewoonte was dan bij de bediening van zieken een nabuur met een lantaarn voor ging. Volgens de bisschop was dit een ongewenste situatie omdat zo'n persoon uit het volk niet in staat mocht worden geacht om bij de uitvoering van de gebeden en ceremonieën de goede dingen te doen. Over een sjeeshuis is overigens niet gerept bij deze visitatie.

[Bron: Kerkvisitatie St. Lambertusparochie Nederweert, 1744 jun 16, www].

Het is heel goed mogelijk dat bij de grootscheepse vernieuwing van de zijbeuken van de kerk in 1841, ook het sjeeshuisje vervangen is geworden. Een kadastrale meetschets, vervaardigd in 1843, dus kort na de voltooiing van de kerkverbouwing, toont op de noordwesthoek van de noordbeuk een rechthoekige gebouwtje van een tweetal meters breedte dat we identificeren als het sjeeshuis. Bij de interpretatie van de vorm en afmetingen dienen we ons rekenschap te geven van het feit dat de blauwe contour in figuur 10 die van der kerkhofmuren is en dat het torensilhouet daar binnen viel.

[Bron: RHCE Limburg 07J22 nr. 34 Prekadastrale schetsen Nederweert]

Figuur 10. Kadastrale meetschets uit 1843. In de rode cirkel het gebouwtje aan de noordzijde. Bron: Rijksarchief Maastricht, inv. 07 J22 nr 34, prekadastrale schetsen, Nederweert. Foto: Alfons Bruekers.

In elk geval is duidelijk dat het huisje pal tegen de noordzijde van de kerk stond, onder het noordwestelijke neogotische raamvenster van de noordbeuk. Dat wordt ook bevestigd en op bijzonder plastische wijze beschreven door pastoor Meuwissen in 1889, die rept van een vervanging en nieuwbouw.

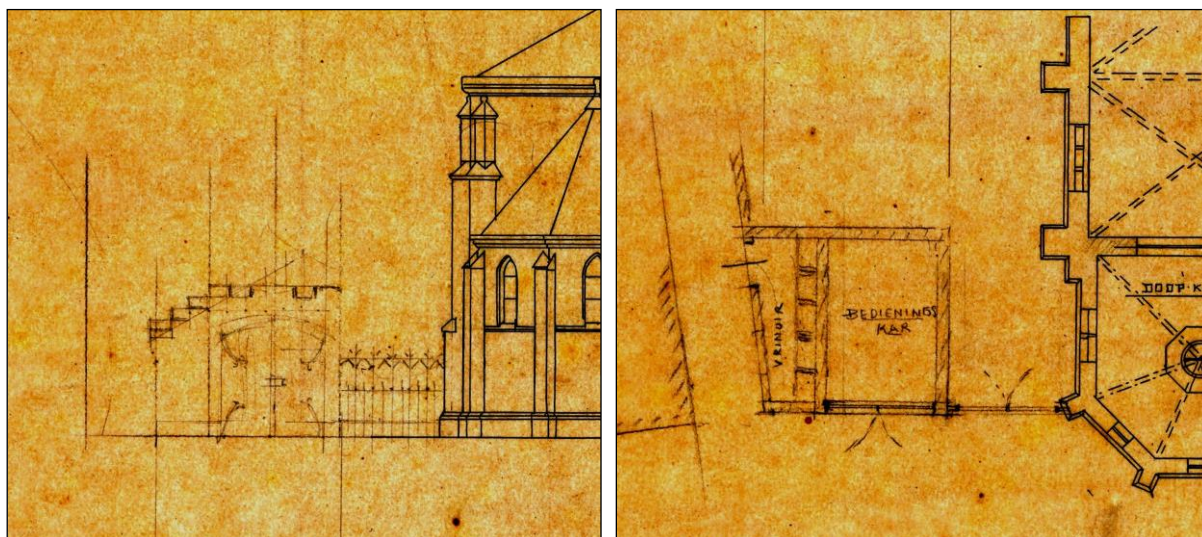
'In den zomer 1889 julij werd besloten tot afbraak van het brandspuitenhuys, dat tegen een der voorgevels was vastgeplakt en van kranken-chaise-huis dat in 't onderste venster der kerk aan de noord-zijde stond te grijzen, en tot den opbouw van een muur des kerkhofs met grille in ijzer en van een nieuw chaise met uitgang aan de straat: daar de geeischte kosten de geldelijke vermogens der kerkfabriek van den H. Lambertus ver te boven gingen werd het ornamentwerk in Savonniere aangebracht uit particuliere fondsen door EH Pastoor Meuwissen gevonden en bijeengebracht.'

[Bron: GAW APN 1, Liber memorialis St. Lambertus]

Het nieuwe sjeeshuis, met plat dak, een kleine trapgevel en zandstenen lateien en ornamenten, werd op ongeveer vier meter afstand noordelijk van de kerk gebouwd. Vermoedelijk heeft het oude sjeeshuis tussen het nieuwe en de kerk in gestaan. Dat zou dan ook het oude funderingsspoor B in figuur 4 verklaren. Om esthetische redenen heeft men in 1889 dan het nieuwe huisje vermoedelijk op enige afstand van de kerk gebouwd.

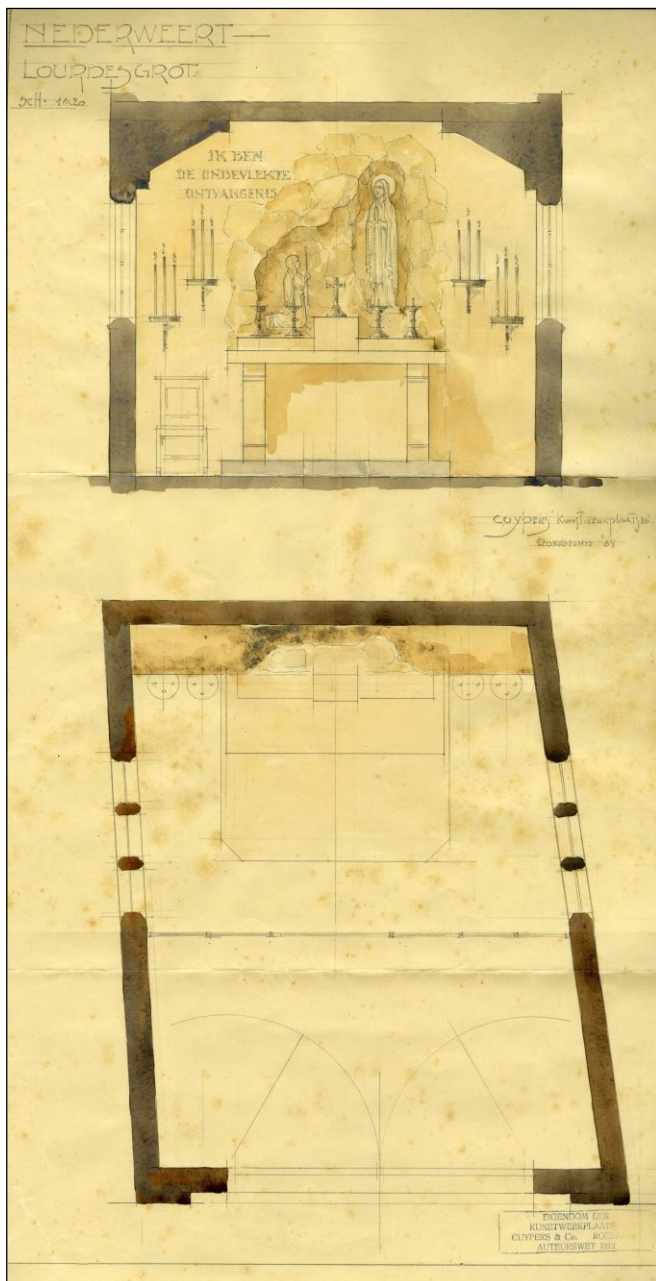
Waar pastoor Meeuwissen het heeft over een dubbelfunctie van – in dit geval - brandspuitenhuus en sjeeshuis, menen we die verdeling ook te herkennen in een schetsmatige plattegrond die uit 1900 dateert. Het is een opmetingstekening die door architect PJH Cuijpers werd vervaardigd in het kader van de torenrestauratie uit 1901-1902. Daarop staat ook de plattegrond van – klaarblijkelijk nieuw ontworpen - perifeer gebouw aangegeven. In het rechthoekige deel, op korte afstand van de kerk, staat de aanduiding 'Bedieningskar'. In een schuin aflopend noordelijk deel staat 'Urinoir' met een vijfvoudige infrastructuur voor de heren. Klaarblijkelijk was dat de voorgestelde oplossing tegen het bijna onuitroeibare euvel van wateren tegen de kerk- en torengesels. Het ontwerp, met een gekanteelde gevel en een spits dak, werd nooit uitgevoerd. Dat zal ook wel te maken hebben met het feit dat het bestaande sjeeshuis amper tien jaar oud was, en met de schaarste aan middelen.

[Bron: Collectie Het Nieuwe Instituut, archief (code): CUBA, inv.nr.: t371]

Figuur 11 en 12. Schetsontwerp van een nieuw koetshuis annex urinoir, calque ca. 1901. Architect P. Cuijpers. Detail uit een grote (calque-)tekening. Collectie Het Nieuwe Instituut, inv. nr. CUBA t371-3.

In 1938 waren er nieuwe ontwikkelingen met betrekking tot het sjeeshuis. Vermoedelijk was het toen niet meer als zodanig in gebruik. In de zomer van 1938 was er een ontmoeting tussen de directie van Cuijpers' Kunstwerkplaatsen NV te Roermond, met pastoor dr. Jos. Krijn in Nederweert. Onderwerp van gesprek was de mogelijke transformatie van het koetshuis tot een Lourdeskapel. Op het einde van dat jaar kwam de architect uit eigen initiatief met een ontwerptekening voor zijn kapel. Naar eigen zeggen omdat het bureau in de wintertijd niet veel om handen had. De tekening en beschrijving die toen gemaakt werden, laten zien dat het muurwerk van het koetshuis licht parallellogramvorming was. Met behoud van de muren zou er aan de oostzijde van het interieur een imitatie-grot van mergelsteen worden gemetseld, in combinatie met het aanbrengen van raamvensters, altaar en beelden van de Heilige Maagd en van Bernadette.

Figuur 13. Ontwerp van een Lourdeskapel in het voormalige koetshuis. Ontwerp van architect Cuijpers te Roermond. GAW APN B.8.3 inv. nr. 214. Foto Will Schlenger.

Tot uitvoering van het werk werd nooit overgegaan. Ook in de parochiekroniek en verslagen van de vergaderingen van het kerkbestuur wordt met geen woord gerept over deze plannen. De waarde van dit dossier is wél dat we daardoor over de enige betrouwbare plattegrondtekening van het koetshuis beschikken, waaruit de ietwat opvallende parallellogramvormige plattegrond blijkt.

[Bron: GAW APN B.8.3 inv. nr. 1, 2 en 214]

In de late jaren '30 was het sjeeshuis niet meer in gebruik. Wel figureerder het aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog nog in een historische foto-opname. In augustus 1939 werd de kermis in Nederweert-Dorp namelijk ernstig verstoord door de afkondiging van de algemene mobilisatie. Gemeente-secretaris Fijen en ambtenaar Jozef Kessels plakten de mobilisatie-affiches op de poortdeuren van het sjeeshuisje naast de St. Lambertuskerk. Daarmee werd de opmaat naar de bezetting en oorlogsperiode ingezet.

Figuur 13. Start van de mobilisatieperiode, eind augustus 1939. De poortdeuren van het sjeeshuis dienen als gemeentelijk aanplakbord. Foto collectie SGN.

De zware beschietingen van de St. Lambertustoren in de herfst van 1944 lijken aan het sjeeshuis voorbij te zijn gegaan, zoals vastgesteld kan worden op een bekende foto uit september 1944 waarop het sjeeshuis figureert als achtergrond voor een Britse tank van de bevrijders. Op een foto van Jos Kirkels uit 1951, ter gelegenheid van de ingebruikname van een nieuwe brandweerauto, is het sjeeshuis verdwenen en is het terrein in gebruik als parkeerplaats. We kunnen dus concluderen dat de afbraak heeft plaatsgevonden tussen 1944 en 1951.

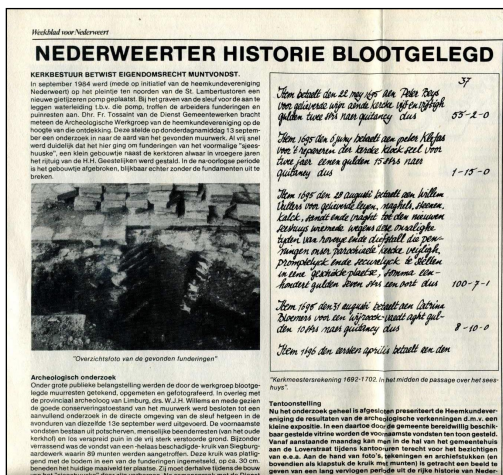
Figuur 14 en 15. Foto's vanuit identiek perspectief op het voorterrein van de kerk uit 1944 resp. 1951. Links is het sjeeshuis te zien; rechts is het al verdwenen. Collectie SGN.

Figuur 16. De locatie van het voormalige sjeeshuis. Foto: Google Streetview 2017.

4. Toegift

Het archeologisch onderzoek uit 1984 kreeg nog een speciaal vervolg in het volgende jaar. De resultaten van de opgraving figureerden eind maart 1985 in een groot artikel in het Weekblad voor Nederweert. De werkelijke resultaten werden daarin aangevuld met de verzonnen vondst van een muntschat en enkele gefingeerde archiefstukken. Inclusief de uitnodiging aan het grote publiek om 'aanstaande maandag' een en ander te komen bekijken tijdens een eendaagse expositie in het gemeentehuis aan de Loverstraat. Die maandag was de eerste april en naar verluid hebben drommen belangstellenden die dag tevergeefs een bezoek gebracht aan de tentoonstelling...

Figuur 17. Deel uit het artikel met de aprilgrap over de opgravingen. Het hele artikel is opgenomen in de bijlagen.

In een beschrijving van zogenaamd gevonden, gefingeerde munten, was de hint naar 1 april op subtiële wijze opgenomen.

Figuur 18. Gefingeerde munten met de tekst '1 april' in het randschrift.

5. Conclusies

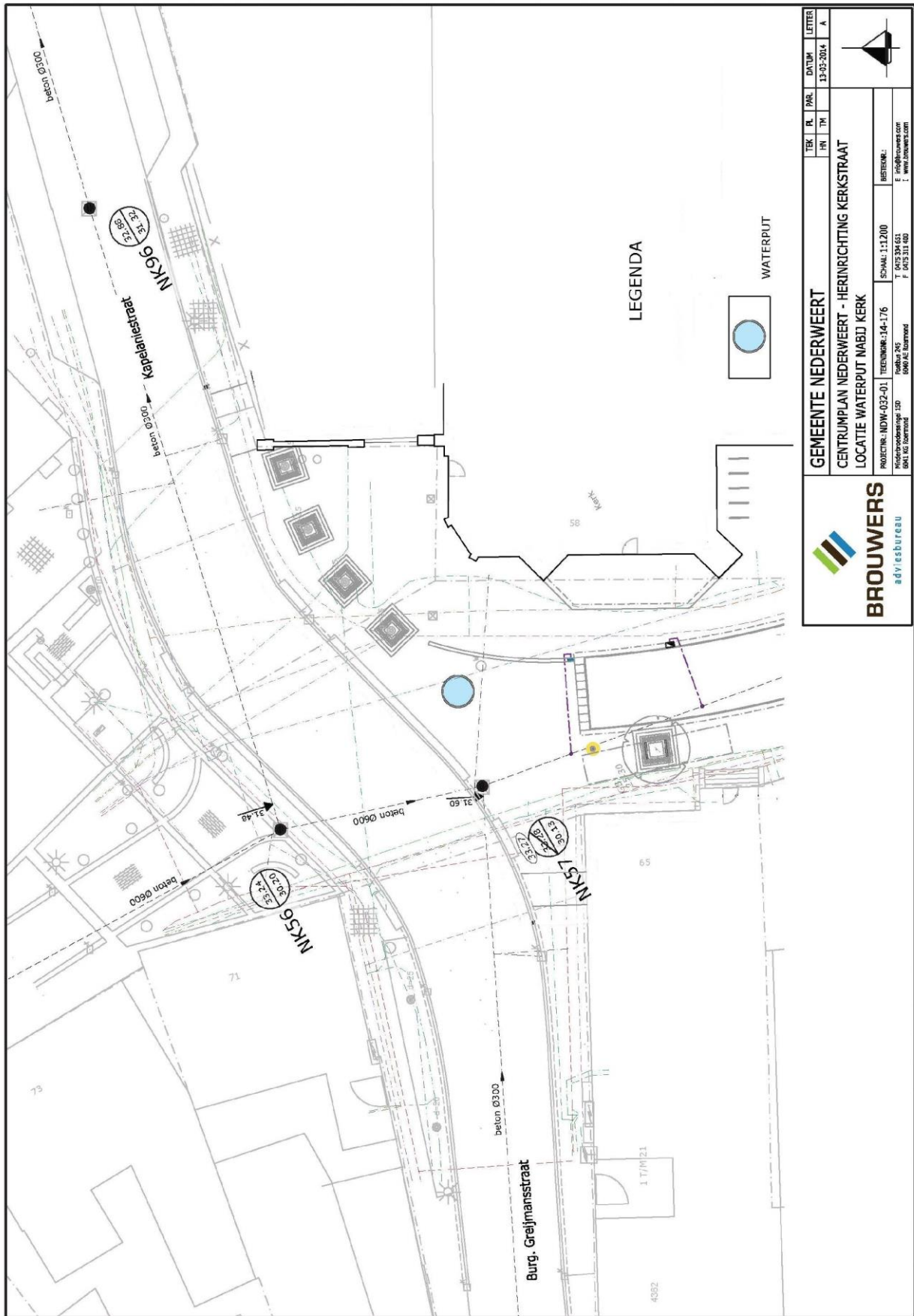
Bij graafwerkzaamheden ten noordwesten van de St. Lambertuskerk van Nederweert werden in september 1984 funderingsresten aangetroffen. Deze kunnen voor een deel worden toegewezen aan een zogenaamd 'sjeeshuis' of rijtuigloods voor het vervoermiddel van de priesters van de kerk. Dit gebouw werd opnieuw gebouwd in 1889 en tussen 1944 en 1951 afgebroken.

Ook werden funderingsresten van een ouder gebouwtje gevonden, waarschijnlijk een voorgaand 'sjeeshuis', waarvan de historie in de archiefbronnen tot 1739 teruggevoerd kon worden.

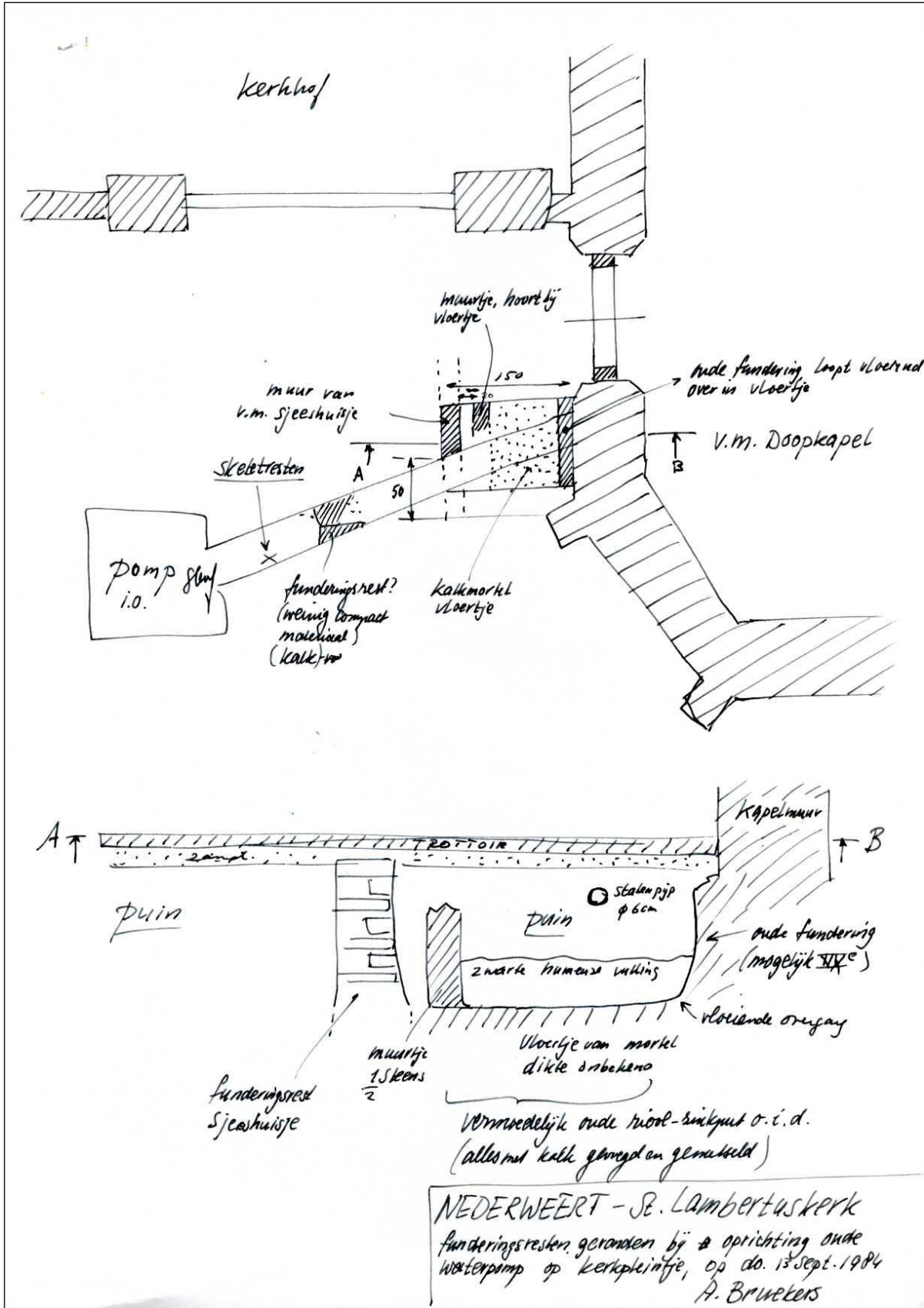
Enkele menselijke skeletresten hangen samen met de oude begraafplaats die zich op deze locatie bevond en bevindt.

Bijlage 1

Opgravingstekeningen

C:\Users\h.nijrens\BROUWER\StappcatalocalTemp\AcPublish_4988\114-176 Locatie waterput nabij Kerk.dwg formaat: A3

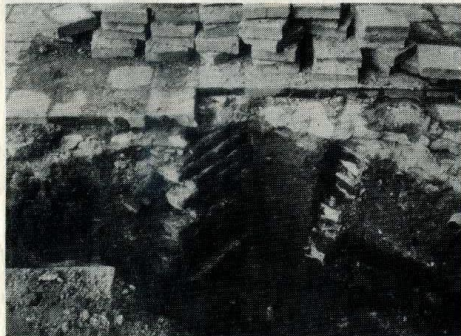

Weekblad voor Nederweert

NEDERWEERTER HISTORIE BLOOTGELEGD

KERKBESTUUR BETWIST EIGENDOMSRECHT MUNTVONDST.

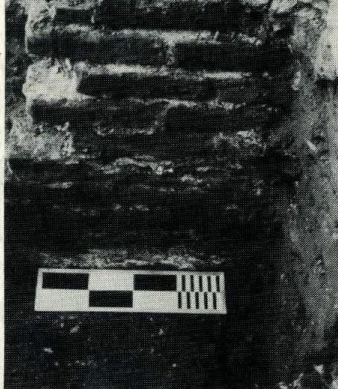
In september 1984 werd (mede op initiatief van de heemkundevereniging Nederweert) op het pleintje ten noorden van de St. Lambertstoren een nieuwe gietijzeren pomp geplaatst. Bij het graven van de sleuf voor de aan te leggen waterleiding t.b.v. die pomp, troffen de arbeiders funderingen en puinresten aan. Dhr. Fr. Tossaint van de Dienst Gemeentewerken bracht meteen de Archeologische Werkgroep van de heemkundevereniging op de hoogte van die ontdekking. Deze stelde op donderdagnamiddag 13 september een onderzoek in naar de aard van het gevonden muurwerk. Al vrij snel werd duidelijk dat het hier ging om funderingen van het voormalige "sjeeshuuske", een klein gebouwtje naast de kerkstoren alwaar in vroegere jaren het rijtuig van de H.H. Geestelijken werd gestald. In de na-oorlogse periode is het gebouwtje afgebroken, blijkbaar echter zonder de fundamenten uit te breken.

"Overzichtsfoto van de gevonden funderingen"

Archeologisch onderzoek

Onder grote publieke belangstelling werden de door de werkgroep blootgelegde muurresten getekend, opgemeten en gefotografeerd. In overleg met de provinciaal archeoloog van Limburg, drs. W.J.H. Willems en mede gezien de goede conserveringstoestand van het muurwerk werd besloten tot een aanvullend onderzoek in de directe omgeving van de sleuf hetgeen in de avonden van diezelfde 13e september werd uitgevoerd. De voornaamste vondsten bestaan uit potscherven, menselijke beenderresten (van het oude kerkhof) en los verspreid puin in de vrij sterk verstoorde grond. Bijzonder verrassend was de vondst van een -helaas beschadigde- kruik van Sieburgaardewerk waarin 89 munten werden aangetroffen. Deze kruik was platliggend met de bodem in een van de funderingen ingemetseld, op ca. 30 cm. beneden het huidige maaiveld ter plaatse. Zij moet derhalve tijdens de bouw van het "sjeeshuuske" daar zijn verborgen. Na samenspraak met de Dienst

"Detailopname muurwerk van het sjeeshuisje"

Eigendomsrecht

Terwijl de muntvondst ter determinatie naar het Koninklijk Penningkabinet in 's-Gravenhage werd gebracht, boog de juridische afdeling van de gemeente Nederweert zich over het eigendomsrecht van de vondst. Weliswaar is het kerkplein en dus de grond van de vondsten eigendom van de gemeente, maar op grond van een document in het voormalige archief van de St. Lambertusparochie meende het Kerkbestuur aanspraak te kunnen maken op de vondst. Want, uit de zeer fragmentarisch bewaard gebleven kerkmeestersrekening uit de periode 1692-1702 blijkt namelijk dat het kerkbestuur op 28 augustus 1695 betalingen verrichtte aan zekere Willem Vullers voor de bouw van een nieuw "sjeeshuus", alsmede voor het "wegens deze onzalighe tyden van roverye ende diefstall die penningen onser parochiaele kercke veyligh, promptelyck ende securelyck te stellen in een geschickte plaetse". Het is vooral deze laatste passage waarop het Kerkbestuur haar claim baseert. Blijkbaar heeft Willem Vullers dus in 1695 in opdracht van het toenmalige kerkbestuur de kas verborgen in het loen in aanbouw zijnde sjeeshuis! Om onnaspeurbare redenen is het geld daar nooit meer opgehaald, waarschijnlijk echter wegens het onverwacht overlijden van Willem Vullers tijdens de dysenterie-epidemie in het najaar van 1702.

37
 Item betreft den 22 may 1695 den Peter Beys
 voor geleverde wijn omme kercke 158 en vijftigh
 gulden twee sters naer quitancy dus 55-2-0

Item 1695 den 6 junij betaelt den peter Klytas
 voor te repareren der kercke klok seel voor
 twee jaer eenen gulden 15 sters naer
 quitancy dus 1-15-0

Item 1695 den 28 augusti betaelt den willem
 Vullers voor geleverde leyen, maghels, steenen,
 kalk, sandt ende vracht tot den nieuwen
 seshuus wremede wegens dese onzalighe
 tyden van roverye ende diefstall die pen-
 ningen onser parochiaele kercke veyligh,
 promptelyck ende securelyck te stellen
 in een geschickte plaetse, somma een-
 hondert gulden seven sters een oort dus 100-7-1

Item 1695 den 31 augusti betaelt den Katrina
 Bloemers voor een wijroek waert acht gul-
 den 10 sters naer quitancy dus 8-10-0

Item 1696 den eensten aprilis betreft den den

"Kerkmeestersrekening 1692-1702. In het midden de passage over het sjeeshuus".

Tentoonstelling

Nu het onderzoek geheel is afgesloten presenteert de Heemkundevereniging de resultaten van de archeologische verkenningen d.m.v. een kleine expositie. In een daartoe door de gemeente bereidwillig beschikbaar gestelde vitrine worden de voornaamste vondsten ten toon gesteld. Vanaf aanstaande maandag kan men in de hal van het gemeentehuis aan de Loverstraat tijdens kantooruren terecht voor het bezichtigen van e.e.a. Aan de hand van foto's, tekeningen en archiefstukken (en bovendien als klapstuk de kruik met munten) is getracht een beeld te geven van een lang vervlogen periode uit de rijke historie van Nederweert. Verwonderlijk is aangezien Nederweert -althans kerkeijk- eeuwen lang onder het Prinsbisdom Luik ressorteerde. Het merendeel van de gevonden munten is geslagen tijdens de regering van Maximiliaan Hendrik van Beieren (1621-1698). Deze was sedert 1642 coadjutor en vanaf 1650 aartsbisschop van Keulen, bovendien sinds 1650 prins-bisschop van Luik en eveneens bisschop van Hildesheim en Münster. Tijdens de Hollandse Oorlog streefde hij aan Franse zijde en verloor hij zijn residentiestad Bonn, maar in 1674 sloot hij afzonderlijk vrede met de Republiek. In het Prinsbisdom Luik verwierf hij zich een grote impopulariteit door zijn absolutistische regering en door het beperken van diverse democratische verworvenheden in 1684.

Plaatselijk muntatellier

Van zeer groot numismatisch belang noemt prof. Enno van Gelder het feit dat een deel van de muntschat in de Heerlijkheid Nederweert zélf geslagen schijnt te zijn. Dat leidt hij af uit het randschrift van een achttal zilveren schellingen (ter waarde van zes stuiver) zoals hierbij afgebeeld wordt. De voorzijde draagt de buste van St. Lambertus en als randschrift:

S. LAMBERTVS. PATRONVS. DE. MEREFELT
 (St. Lambertus, patroon van Merefelt). Zoals bekend mag worden verondersteld is Merefelt de oude naam van de Heerlijkheid Nederweert.

"Een van de gevonden munten: een te Nederweert (Merefelt) geslagen zilveren zes-stuiverstuk".

De keerzijde draagt het wapenschild van Maximiliaan Hendrik van Beieren (met daarin o.a. het wapenschild van de graven van Horne) en als randschrift: MAX: HEND: I: A: PRI: LEOD: ARC: COL
 (Maximiliaan Hendrik de Eerste, Prinsbisschop van Luik (Leodiensis) en Aartsbisschop van Keulen).

(A.B.)

Bronnen:

- Rijksarchief in Limburg; Archief Schepenbank Nederweert, inv. nr. 721 (Kerkmeestersrekening 1692-1702).
- Rijksarchief in Limburg; Archief St. Lambertusparochie Nederweert inv. nr. 92-15 (overlijdensregister).
- Algemene Winkler Prins Encyclopedie.
- Gemeente-archief Nederweert, ongeinventariseerde gedeelte.
- RENESE-BREIDBACH, "Histoire numismatique de l'évêché et principauté de Liège" Brussel 1830-1831.